

Nr 17

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1959/60, i vad propositionen avser inrikesdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

Driftbudgeten

Elfte huvudtiteln

1:o) **Karolinska sjukhuset: Utrustning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts i propositionen nr 2 (bilaga 3, punkt 1, s. 13 och 14 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 4 januari 1960) framlagda förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att av medel, som under reservationsanslaget till Karolinska sjukhuset: Utrustning anvisats för utrustning av vissa bostadslägenheter, taga i anspråk högst 10 000 kronor för utrustning av lokaler för klinisk radiofysik vid radiofysiska institutionen.

2:o) **Bidrag till ersättning för vissa av översvämningar förorsakade skador.** Kungl. Maj:t har (punkt 2, s. 14—18) föreslagit riksdagen att till Bidrag till ersättning för vissa av översvämningar förorsakade skador å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor.

Ett skyfallsliknande oväder drog den 31 juli 1959 fram över västra Blekinge samt samma och påföljande dygn över nordöstra Skåne. Nederbörds-mängder på över 200 mm uppmättes på flera platser, och även så stora mängder som 280—300 mm har rapporterats. Vidare inträffade i slutet av april och i början av maj 1959 till följd av kraftig nederbörd och snabb snösmältning en exceptionellt hög vårflood i ett flertal mellansvenska vattendrag, däribland Klarälven, Dalälvarna och Ljusnan. Betydande översvämningsskador uppstod särskilt inom Värmlands och Kopparbergs län men även inom Gävleborgs län.

Statskontoret har avgivit utlåtande i frågan om eventuell ersättning av statsmedel till de skadelidande, i den mån frågan icke berör stödåtgärder i anledning av skördeskadorna, vilka förutsättes komma att upptagas till behandling i samband med kommande förhandlingar mellan statens jordbruksnämnd och jordbrukets förhandlingsdelegation. Ämbetsverket redovisar inledningsvis följande allmänna synpunkter.

Av handlingarna i ärendet framgår, att i några av de nu berörda områdena översvämningar ofta inträffar. Det synes därför böra utredas — i den mån så ej redan skett — om de nu aktuella skadorna varit av normal omfattning i förhållande till tidigare års skador eller icke. Endast i den mån skadorna nu varit osedvanligt stora bör ersättning kunna ifrågakomma. En generell förutsättning för att det allmänna i särskild ordning skall ställa medel till förfogande som lån eller bidrag för avhjälpande av uppkomna skador torde vara, att andra hjälpkällor ej står till buds. Sålunda torde böra utrönas, huruvida icke kommunal fond kan disponeras för lån eller bidragsgivning. Vidare bör undersökas i vad mån lån eller bidrag författningssenligt i sedvanlig ordning kan utgå från för sådant ändamål avsedda anslag.

Statskontoret redogör härefter för vissa allmänna riktlinjer, som i tidigare fall lagts till grund för prövningen av liknande ersättningsfrågor, samt uttalar, att hittills tillämpade principer synes böra följas även i det föreliggande ärendet. Härom anför ämbetsverket i huvudsak följande.

I de fall, där ersättning i princip anses kunna utgå, bör behovsprövning företagas sedan vederbörandes ekonomiska ställning närmare utretts. Vad gäller skador och förluster, som drabbat företag, synes ersättningen — i likhet med vad som gäller för andra skadelidande — böra göras beroende av vederbörandes förmåga att bära förlusterna. Gottgörelse torde böra lämnas endast med viss procent av det uppskattade värdet av det skadade och förutsättes ej utgå för mindre betydande skador, exempelvis skador, vilkas värde ej överstiger 100 kronor. Värdering av sakskada bör i regel ske med utgångspunkt från försäljningsvärde, eller, där detta skulle medföra oskäligt låg ersättning, från kostnaden för nyanskaffning med avdrag för värdeminskning genom ålder och bruk, nedsatt användbarhet eller annan omständighet. — Staten bör svara för utgifterna i de fall helikopter ställts till förfogande för att förse viss isolerad befolkning med proviant, post o. d. liksom för kostnader för anlåtande av militär hjälp.

Departementschefen anför, att 1959 års vårflod och lokala oväder har vållat en mycket omfattande skadegörelse. De rapporterade skadorna och förlusterna belöper sig till sammanlagt omkring 9 miljoner kronor. Härav hänför sig cirka 3,3 miljoner kronor till skördeskadorna, från vilka i detta sammanhang torde böra bortses. Vidare belöper närmare 1,6 miljoner kronor på skador på allmänna vägar, vilka skador reglerats genom anvisande av medel från ordinarie anslag till väghållningen. Vad angår övriga skador — häribland även skador i trädgårdsodling — finner sig departementschefen böra förorda, att ersättning av statsmedel må utgå i vissa fall i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som tillämpats vid behandling av tidigare ärenden rörande ersättning för skador till följd av naturkatastrofer.

Ersättning bör efter behovsprövning kunna utgå till såväl fysiska som juridiska personer. I fråga om fysiska personer anses ersättning icke böra annat än i undantagsfall tillkomma skadelidande, som enligt senast tillgängliga uppgifter haft en till statlig inkomstskatt taxerad inkomst överstigande 12 000 kronor eller förmögenhet överstigande 80 000 kronor, varvid samtaxerade makar bör betraktas som en person. I fråga om juridiska personer, för vilka en motsvarande gränsdragning i regel icke är möjlig, förutsättes, att ersättningsanspråk skall bedömas med stor restriktivitet.

Beträffande värderingen av skador och förluster finner departementschefen de av statskontoret föreslagna riktlinjerna böra följas.

I fråga om grunderna för det ifrågasatta statsunderstödet förordas, att ersättning i regel skall utgå efter 50 procent av skadebeloppet. Möjlighet bör dock stå öppen att i särskilt ömmande fall öka bidraget med ytterligare högst 40 procent. Skador å lägre belopp än 200 kronor per skadelidande torde i allmänhet icke böra föranleda ersättning.

Kostnaderna för användandet av helikopter anses böra helt stanna å statsverket.

Med utgångspunkt från dessa grunder för lämnande av understöd beräknas, att ett belopp av i runt tal 1 000 000 kronor erfordras för ändamålet.

Å det senast för budgetåret 1957/58 under nionde huvudtiteln uppförda reservationsanslaget till bidrag vid förlust på grund av naturkatastrof finns f. n. en behållning å cirka 50 000 kronor. Enligt rådande praxis anlitas emellertid ifrågavarande anslag endast för utgifter i samband med individuella katastroffall. Ej heller torde skadeersättning i någon mer betydande utsträckning kunna ifrågakomma genom anlitan av för lån eller bidrag avsedda anslag. Avgiftsmedel enligt 4 kap. 14 § vattenlagen finns fonderade hos länsstyrelserna i Värmlands, Kopparbergs och Gävleborgs län. För att ersättning skall kunna utgå av sådana medel fordras emellertid, att skadeavhjälpandet framstår som ett mer allmänt ortsintresse och avser en bygd, som är menligt berörd av vattenreglering.

Anslagsbehovet torde således icke i högre grad påverkas av nu angivna ersättningsmöjligheter. Ett anslag av 1 000 000 kronor anses därför böra anvisas å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1959/60. Anslaget, som bör benämnas Bidrag till ersättning för vissa av översvämningar förorsakade skador, anses böra givas karaktär av reservationsanslag. Därest riksdagen skulle bifalla förevarande förslag, torde det sedermera få ankomma å Kungl. Maj:t att meddela erforderliga föreskrifter rörande grunderna för dispositionen av anslaget, varvid prövningen av förekommande ansökningar torde böra förbehållas Kungl. Maj:t i fråga om juridiska personer och fysiska personer med högre taxerad inkomst eller förmögenhet än i det föregående angivits samt i övrigt få ankomma på länsstyrelserna. Tillika föreslås Kungl. Maj:t efter den ytterligare utredning, som må förebringas av länsstyrelserna, få meddela föreskrifter rörande medlens fördelning mellan de berörda länsstyrelserna.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Jonasson m. fl.* (I: 69) och den andra inom andra kammaren av herrar *Wahrendorff* och *Eriksson* i Bäckmora (II: 69), har hemställts, att riksdagen vid behandling av propositionen nr 2 måtte besluta, att ersättning för vissa av översvämningar förorsakade skador må utgå till enskilda personer oberoende av i propositionen angivna inkomst- och förmögenhetsgränser samt att det i propositionen förordade anslaget av 1 000 000 kronor å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1959/60 måtte utgå som förslagsanslag.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, hänvisas till motionen I: 69.

Utskottet anser, att ersättning av statsmedel i vissa fall bör utgå på grund av den omfattande skadegörelse, som vållats av 1959 års vårflood och lokala övåder, varvid prövningen av uppkommande ersättningsanspråk bör ske i huvudsaklig överensstämmelse med departementschefens förslag. Detta ansluter sig nära till de riktlinjer, som tillämpats vid behandlingen av tidigare ärenden rörande ersättning för skada till följd av naturkatastrofer. *Utskottet* kan sålunda inte tillstyrka, att ersättning — i enlighet med vad i förevarande motioner förordats — utgår oberoende av de i propositionen angivna inkomst- och förmögenhetsgränserna.

Med den ståndpunkt *utskottet* intagit och då det äskade anslagsbeloppet, vilket kan av *utskottet* godtagas, beräknas förslå för ändamålet, finner *utskottet* inte heller anledning ifrågasätta en ändring av anslaget karaktär av reservationsanslag. Oavsett detta kan *utskottet* inte förorda, att riksdagen i ett fall som detta anvisar ett förslagsanslag och därigenom avhänder sig möjligheten att begränsa den totala medelsåtgången. Med hänsyn härtill avstyrker *utskottet* motionerna I: 69 och II: 69, även i vad de berör denna fråga.

Under återopande av det anförda hemställer *utskottet*,

I. att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 69 och II: 69, såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till ersättning för vissa av översvämningar förorsakade skador* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor;

II. att motionerna I: 69 och II: 69, i vad de icke behandlats under I., icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 5 februari 1960

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Närvarande: se under utlåtandet nr 16.